

Färska Aspstockar

upplöpas på Wenerswik för

Lidköpings Tändsticksfabrik,

till priser enligt följande

Tara:

Stofvarne betalas kontant vid upplöpas under alla åren

En stock af	9 tum	stocken	betalas	med	ff.	Rglbs	alnen,
"	10	"	"	"	ff.	"	"
"	11	"	"	"	ff.	"	"
"	12	"	"	"	ff.	"	"
"	13	"	"	"	ff.	"	"
"	14	"	"	"	ff.	"	"
"	15	"	"	"	ff.	"	"
"	16	"	"	"	ff.	"	"
"	17	"	"	"	ff.	"	"
"	18	"	"	"	ff.	"	"

Mättet tages tvärför begge ändarne af stocken inom barfringen. Medeltalet af dessa mått bestämmer stockens, dock så, att endast hela tum upptagas.

En stock får icke vara smalare än 9 tum; men kan hålla hvilken längd som helst; till och med bitar af en aln lånad emottagas, om de äro fullkomligt

bifogade undermåttelserna om det antagliga s bestäffenhet torde uppmärksam genomläsas.

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2018

National Library of Sweden

Wirket måste vara
färskt, rent, rättslutvet.

Wirket får icke vara
tort, murtet, wresigt.

F ä r s k a A s p s t o c k a r

upplöpas på Wenerswif för

Lidköpings Tändsticksfabrik,

till priser enligt följande

T a r a :

Stockarne betalas kontant till Wenerswif, det de
upplöpas under alla årtider.

En stock af	9	tums tjocklek	betalas	med	ff. Rglbs alnen,
"	10	"	"	"	ff. "
"	11	"	"	"	ff. "
"	12	"	"	"	ff. "
"	13	"	"	"	ff. "
"	14	"	"	"	ff. "
"	15	"	"	"	ff. "
"	16	"	"	"	ff. "
"	17	"	"	"	ff. "
"	18	"	"	"	ff. "

Mättet tages tvärtlösver begge ändarne af stocken inom
barfringen. Medeltalet af dessa mått bestämmer tjockleken, dock
så, att endast hela tum upptagas.

En stock får icke wara smalare än 9 tum; men
kan hålla hwilken längd som helst; till och med bitar
af en alns längd emottagas, om de äro fullkomligt
felfria.

De som äro hugade att göra större leveranser af aspwi-
rke behagade derom breswerla med

Lidköpings Tändsticksfabrik.

De bifogade undermåttelserna om det antagliga
wirketets beskaffenhet torde uppmärksamhet genomslås.

Wirket måste wara
färskt, rent, rättsluswet.

Wirket får icke wara
tort, murtet, wresigt.

underättelser om det antagliga Åspwirket beskaffenhet.

De å den här främsför tryckta Taxan utsatte priser gälla blott för färsta, obarkade stockar af hwit och råttklufwen wed samt friska och tåta, det will säga utan sprickor eller sörgångar. Åfdrag sker omwillkorligen för så stor del af stocken, som innehåller wadersprickor eller sörgångar eller ruttna qwistar eller stora färsta qwistar. Stockar med murkna lårn emottagas blott såwida den murkna ringen är helt liten (högst af en specie-rikshalers widd), sitter i midten af stocken, samt icke gjort den omgifwande weden mörk eller lös.

Äro stockarne mycket tjocka och flere samre bitar derpå finnas, är bäst att afsåga och qwarlemnna hemma sådana obugliga stycken, hwilka annars skulle komma att fraktas för intet, då de icke en gång kunna betalas såsom wed.

Bäst är att med stockfåg fälla och afflära det åspwirke, som erbjudes, ty genom huggning går mycket wirke förloradt, särdeles på de tjockare stockarne.

Åspstockar, som äro fällba wid löfbrottstiden, äro säljbara ännu efter 8 å 9 månaders förlopp, blott de ej äro behäftade med syra i barken, som deraf så förstörres, att den icke längre förmår skydda weden, utan låter åfwen den draga till sig wäta, hwarigenom wirket snart blir mörkt till färgen, löst och skört, samt obugligt till sitt ändamål.

Stockarne måtte wara jemt affågade eller afhuggne i begge ändarne.

Uti ofwanstående Taxa äro så höga priser utsatte, att för en kubikfamn åspstockar betalas 25 å 32 rikshaler riksgälds. Således böra egare af åspwirke finna det fördelaktigare att sälja det wid Wenerswif, än att upphugga det till wed, gärdse och slöjdwirke eller såga det till bräder eller plankor.

Erinras:

- == att stockar af mindre twärsmått än 9 tum på intet willkor kunna emottagas.
 - == att åfdrag i betalningen sker för alla qwistiga eller murkna eller spruckna bitar, som deraf böra hemma affläras, helst med såg.
 - == att mycket qwistiga eller murkna eller krockiga eller storknöligen stockar äro alldeles obugliga.
-

Om Aspträdets wård.

Då nu aspwirke betalas så högt, som oswan är utsatt, är skäl att håbanester åt detta trädslag egna en bättre wård, än förut warit fallet. Några anwisingar dertill torde derför här wara på sin plats.

Aspträdet får den finaste weben och de wackraste, mest felfria stammarna, då det werer i skogslunder eller ångar, i skydd mot windarne och på långt afstånd från gångstigar och wägar, fredadt för menniskors åwerman. Man bör der ej blott wårda de större träden, utan äfwen låta telningarne här och der framkomma, och sedan akta dem för ktarne wid flotttern. Att kreaturen komma att afbita löfvet är en onödig fruktan hos enshwar, som icke låter sina ångar för hårdt betas; ty kreaturen skona alltid trädtelningarne, så länge gräsöbet är tillräckligt.

För att så resliga aspar, som äro runda om stammen, bör man, medan de ännu äro telningar, freda dem mot åwerman af både menniskor och kreatur, och, redan när de hunnit en höjd af 3 alnar, försigtigt qwista dem med en skarp knif, så att de få en stam af 7 å 8 quarters längd. Om aspen werer i god jordmån och tidigt blifwit uppgwistad och fått sin krona bildad, så kan den wid 30 år hafwa hunnit ett twärmått af 9 tum och deröfwer. Man har till och med räknat blott 30 årsringar på aspar af 13 tums twärmått.

Alldramest wanwårdas aspträdet genom toppning, det är, då man afhugger toppen från det werande trädet. Man tror sig derigenom winna ymnigare löf; men erfarenheten borde hafwa lärt att genom en sådan misshandling aspträdet oftast hinras i sin wert, utom det att fuktighet får tillträde till weben och i densamma alstrar röta, som inom några år sprider sig till hela stammen. Ett så behandladt träd blir slutligen obugligt både till slöjdning och bränsle samt gifwer således icke den afkastning, som det skulle gjort om det blifwit lemnadt i fred. Om qwistar eller smärre grenar måste afhuggas en werande asp, bör det alltid ske med warsamhet, samt så, att skäret är slätt och så nära intill stammen som möjligt då skäret snart läkes.

Den som allt framgent will sälja sina aspar till Tandsticksfabriken i Lidköping, bör spara alla unga, wackra och frifft werande träd, som hålla mindre än 9 tum i twärmått (det är 30 tum i omfrets utanpå barken). Då de blott några år på sig att wera, ha de snart hunnit det antagliga måttet.

I afseende på wården af detta trädslag bör erinras, att intet af våra swenska träd så lätt som aspen förstöres genom yttre skador. Man ser sällan en wacker asp wera nära inwid gårdar eller uti alléer. Om man undersöker sådane aspar, så skall man mestadels finna dem skadade af röta medelst oförsigtig qwisning eller toppning eller råa och ofynniga eller obetänksamma menniskors åwerman på alla upptänkliga sätt. Så är det ganska wanligt att med knifwar eller yror rista eller hugga namn genom barken djupt in i weben, och för sådant wåld äro just de wackraste träden genom sin gröna och släta bark mest utsatte. Derför erbjuda och wanligen de flesta aspträds-alléer, planterade till prydnad och ögonsnådnad, blott den bebrösligaste anblick genom sina wanfkapliga, mossiga och ihålliga stammar, sina murkna grenar och glefa kronor. Jäf aspen wera i fred, blir den ett af de wackraste träden i våra ångar

och hwad wärde en wäl wärdad och fribad asy kan ha, synes deraf att en sådan, wären i Jönköpingsstrakten, bewisligen gifwit 320 färlwar löf och en fullkomligt tåt, frist och selfel fram af 17 tums twärmått. Hade denna asy blifwit under sin bästa werttid toppad, eller på annat sätt wäldförb, hade den troligen icke gifwit tredjedelen så mycket löf och stammen knappt warit duglig till wed.

I bergsluttningar, hwarest man ofta finner aspen triswas, bör man låta besetningar stjuta upp så tätt som helst, emedan de på sådana platser icke så lätt nedtrampas af kreaturen.

Om Stocksågens bruk.

När ett träd fälles från roten, bör, på det ställe, der man will affåga besamma, först ett spår huggas med yra rundt omkring, hwarwid ett huggs djup kan göra tillfyllest på ett träd af 9 tums twärmått, men flera huggs djup erfordras på trädet är mycket tjockt. Härigenom förefommes äfwen att trädet spjeltas wid fallet.

En liggande stock, som skall affågas, bör ligga stadigt och förses med underlag under sömmen, att sågen må löpa ledigt och icke klämmas.

Sågen föres rasst, men utan stark påtryckning och får icke stjutas, blott dragas, ämfwis af arbetarne, hwilka dock begge måste bibehålla en lika jemn tryckning på sågen, ehwad den går fram eller tillbaka.

Sågen bör alltid wara wäl skärpt och tänderna böra så bibehålla samma höjd och form, som de från början ha. Äro de lägre, så hoppasas sågspånen emellan dem under sågens gång genom sömmen och hindrar sågen att för hwarje tag skära så djupt som den annars skulle kunna. Wid hwäfningen är angeläget att bladet sitter stadigt och ej swigtar för filen. Dersför bör man, i saknad af skrustäd, göra med sågen uti en gröfre stock en så djup söm, att bladet deri nedsjunker till tänderna. Det stycke af bladet, hwarpå filningen sker, fästes stadigt med tunna och någorlunda breda trädkilar i sömmen, och flyttas i mån af arbetets fortgång.

Fördelarne af sågens användande i stället för yran äro många, hwaribland främst bör nämnas besparingen af wirke, som är så betydlig, att efter uträkning af wetenkskapsmän, som warit närwarande wid täflingsarbete med stocksåg, af Nyby bruks tillwerkning, och yra, hwarje trettonde samn wed bortgår i spånor wid huggning, hwaremot blott hwarje tusende samn bortgår i spån wid sågning. — Wibare har sågen det företräde, att två man dermed kunna arbeta dubbelt så skyndsamt som ett lika antal personer, hwilka werkställa samma arbete med yra; ty sågtändernas skapnad låter dem skära åt begge hållen och icke, såsom den wanliga snickare-sågen, blott åt ett håll. — Härtil kommer att sågen icke så snart som yran tröttrar arbetarne, åt hwilka sågens hurtiga gång genom trädet tyckes gifwa mer liflighet i rörelser och handgrepp.

Stocksågar säljas numera hos alla jernfrämare i riket. Nyby Stocksågblad äro de bästa.